

10 JAAR COMPLIANCE

Met dank aan de onderstaande instellingen
is deze publicatie tot stand gekomen:

Ploum Lodder Princen

advocaten
notarissen

- **NautaDutilh**

Redactieraad

Mr. M.J. van Woerden (voorzitter)

Mr. drs. M.O. van Driel

Mr. R.A.M. Houben

Mr. drs. E.J. Weller

Mr. N.W. Zwikker

10 JAAR COMPLIANCE

DE PRAKTIJK AAN HET WOORD

OOK EEN UITGAVE VAN

NIBESVV

www.nibesvuitgevers.nl
uitgeverij@nibesv.nl

Onder redactie van:

Mr. M.J. van Woerden (voorzitter)

Mr. drs. M.O. van Driel

Mr. R.A.M. Houben

Mw. drs. L. van der Vliet (secretaris)

Mr. drs. E.J. Weller

Mr. N.W. Zwikker

10 jaar Compliance. De praktijk aan het woord. - Amsterdam: NIBE-SVV -
NIBE-SVV Uitgevers.
1e druk (artikelen afgerond december 2009).

ISBN 978-90-5516-280-2

NUR 793

Trefw.: compliance

Ontwerp omslag en binnenwerk: www.magenta-ontwerpers.nl

Drukwerk: Wilco, Amersfoort

© 2010, NIBE-SVV Amsterdam

De artikelen zijn op persoonlijke titel geschreven.

Behoudens uitzonderingen door de Wet gesteld mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder de schriftelijke toestemming van de uitgever. De bij toepassing van artikel 16b en 17 Auteurswet 1912 wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopiëren, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave in readers of andere compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet dient men van tevoren contact op te nemen met de uitgever.

Copyright reserved. Subject to the exceptions provided for by law, no part of this publication may be reproduced and/or published in print, by photocopying, on microfilm or in any other way without the written consent of the publisher.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteurs, redactie en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

Voorwoord

Het is tien jaar geleden dat de Nadere regeling toezicht effectenverkeer 1999 van kracht werd. In datzelfde jaar trad ook de heer Doctors van Leeuwen aan als voorzitter van de toenmalige Stichting Toezicht Effectenverkeer, later opgegaan in de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Het compliancevak heeft in afgelopen decennium een enorme vlucht genomen, mede gevoed door internationale ontwikkelingen.

De verantwoordelijkheden van de compliance officer variëren van bijvoorbeeld het toezicht houden op naleving van regels tot ondersteuning van projecten ter bevordering van een normbewuste bedrijfscultuur. De compliance officer als cultuurmanager dus, maar tevens als risicomanager, toezichthouder en vraagbaak. De ervaring heeft geleerd dat gedragsverandering op het gebied van ethiek en integriteit slechts tot op zekere hoogte door regelgeving is te sturen. Vandaag de dag worden aan de compliancefunctie dan ook andere, nieuwe eisen gesteld. Het boek *10 jaar compliance. De praktijk aan het woord* is daarvan een tastbaar bewijs. Diverse gerenommeerde auteurs uit de compliancepraktijk, de wetenschap, de consultancy en advocatuur is bereid gevonden in dit boek hun visie te delen op de totstandkoming, betekenis en hun toekomstbeeld van dit vakgebied in ontwikkeling.

In kleinere organisaties is het profiel van de compliancefunctie vaak sterk afhankelijk van de professionele achtergrond en het gezag van de persoon die belast is met de dagelijkse verantwoordelijkheid hiervoor. In grotere organisaties is een specialisatie binnen de compliancefunctie ingetreden, samenhangend met de complexiteit van gerelateerde regelgeving en de grensoverschrijdende impact daarvan binnen de eigen organisatie. Goede voorbeelden hiervan zijn compliancewerkzaamheden in relatie tot voorkoming van witwaspraktijken en terrorismefinanciering, het voorkomen van marktmisbruik of interne handhaving van de 'zorgplicht'. Voor alle organisaties lijkt te gelden dat bedrijfsspecifieke aspecten, waaronder de mate van autonomie van bedrijfsonderdelen en de bedrijfscultuur, medebepalend zijn voor het profiel van de compliancefunctie binnen de onderneming.

De ('traditionele') compliance officer als zodanig bestaat niet meer. De opkomst en groei van de beroepsgroep is gepaard gegaan met een enorm toegenomen pluriformiteit. Dit heeft met zich gebracht dat het moeilijker is geworden te bepalen wat precies onder de verantwoordelijkheden van de compliance officer moet vallen. Het ontbreken van een eenduidige visie op de verantwoordelijkheid en taakvervulling van de compliance officer kan zowel de organisatie als de compliance officer onnodig kwetsbaar maken. Het is in de eerste plaats aan de beroepsgroep zelf om zich zodanig te organiseren dat de voor compliance kenmerkende pluriformiteit van aandachtsgebieden, bedrijfsorganisaties, methoden en invalshoeken geen handicap is maar een meerwaarde om aan de groeiende eisen en verwachtingen te voldoen.

Voor u ligt een boek dat een grote diversiteit aan bijdragen bevat. Dit toont aan dat er sprake is van een zelfstandig multidisciplinair vakgebied. Deel 1 beoogt een heuristische en holistische schets te geven van compliance; op zoek naar de fundamenteën van compliance. In deel 2 wordt compliance in perspectief geplaatst. In deel 3 worden de diverse taken en verantwoordelijkheden van de compliance officer behandeld. Er is geen compliance zonder regelgevend kader. Daarom is in deel 4 een aantal bijdragen bijeengebracht waarin wordt ingegaan op de stand van de rechtsontwikkeling en jurisprudentie met betrekking tot min of meer traditionele complianceterreinen. Een boek over tien jaar compliance is niet af zonder vooruit te kijken. In het laatste deel 5 staat daarom de toekomst van de compliancefunctie centraal.

Begaan met het vak wil de redactie evenwel eerst de discours openen met een prikkelende bijdrage waarin de compliance officer en -functie niet wordt gespaard. In hoofdstuk 1 wordt de plaats en functie van de compliance officer en diens werkzaamheden kritisch beschouwd. Je kan het er mee eens of oneens zijn, laat het in ieder geval een prikkel zijn om verder in het boek te lezen en uiteindelijk ook het vak verder te brengen.

De redactieraad

Inhoudsopgave

FUNDAMENTEN VAN COMPLIANCE

Hoofdstuk 1

- 10 Tien jaar compliance, heeft het mogen baten?
Mr. drs. M.O. van Driel

Hoofdstuk 2

- 20 Het menselijk gedrag als systeemrisico
Drs. G. Möller

Hoofdstuk 3

- 34 La conformité est morte, vive la conformité!
Dr. A.J.C.C.M. Loonen

COMPLIANCE IN PERSPECTIEF

Hoofdstuk 4

- 50 Compliance en maatschappelijk verantwoord ondernemen
Mr. W.E.C. Scheepens MMO, MCC en mr. drs. E.J. Weller

Hoofdstuk 5

- 74 Customer Based Compliance
Mw. mr. M.N. Bakker MBA

Hoofdstuk 6

- 90 Compliance in de nieuwe werkelijkheid
Mr. N.W. Zwikker

TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE COMPLIANCEFUNCTIE

Hoofdstuk 7

- 102 Advisering: kerntaak en kerncompetentie voor compliance?
Mr. G. Demmink CFE

Hoofdstuk 8

- 116 Kun je integriteit leren?
M. van de Weijer RBA

Hoofdstuk 9

- 128 Come play, or explain. De compliance game voor de financiële sector
Mr. O. Sueur

Hoofdstuk 10

- 140 10 jaar compliance – so, what's new?
Ir. C.B. Leeftink

Hoofdstuk 11

- 154 Compliance-instrumenten en monitoring
Prof. dr. A.M.M. Blommaert

Hoofdstuk 12

- 170 Compliant IT-dienstverlening
Drs. D. van Burk, R.J. Liefers MIM en ing. J.W.J. Sturm RE

Hoofdstuk 13

- 188 Compliance management rapportages; een 'papieren tijger' ?
Mr. M.J. van Woerden

COMPLIANCE EN REGELGEVING

Hoofdstuk 14

- 204 De compliance officer en marktmisbruik: de haakjes afgeworpen
Mr. J. Italianer

Hoofdstuk 15

- 216 Geschillenbeslechting in de financiële sector
Mr. A.R. Filius en mr. J.B. Vervuurt

Hoofdstuk 16

- 232 Tien jaar compliance in de context van twintig jaar witwasbestrijding
A. Wielenga

Hoofdstuk 17

- 254 Ontwikkelingen in het internationale sanctierecht
Drs. A.M.W.J. Keijsers RA CIA en drs. J.A. Krabbe

Hoofdstuk 18

- 270 De opzegging van de bankrelatie wegens integriteits- en reputatie-
risico's
Mr. A.J.E. van den Bergen

BLIK OP DE TOEKOMST

Hoofdstuk 19

- 300 Minder en Europeeser is beter: naar een ander toezicht
Prof. dr. L.H. Hoogduin, mw. mr. V.N.G. van Leeuwen en
mr. drs. E.J. Weller

Hoofdstuk 20

- 322 Een vlucht regelwormen
Mr. F.M.A. 't Hart

Hoofdstuk 21

- 338 Fasen in compliancemanagement: van code via programma naar
cultuur
Prof. dr. M. Kaptein

Hoofdstuk 22

- 358 Het Twin Peaks model: de effectiviteit en de gevolgen voor de
compliancefunctie
Prof. dr. J. Koelewijn

Hoofdstuk 23

- 374 Verkopers verkleed als adviseurs
Prof. dr. J.A. van Manen

Hoofdstuk 24

- 380 Nawoord
Mr. W.H.J.M. Nuijts

- 387 **Over de auteurs en redactieraadsleden**